

Mən bəzi epizodları öz həyatımdan götürüb, demək olar ki, olduğu kimi, dəyişmədən təsvir edirəm, bəzilərini isə şəxsi təcrübəmə əsaslısam da, yeni yaradırəm. “Şantaram”la “Dağın kölgəsi” avtobioqrafiya deyil, romanlardır; personajlarımla dialoqlar təxəyyülün məhsuludur. Mənim üçün kitablarımın faktiki olaraq nə dərəcədə səhih olması o qədər də böyük əhəmiyyət kəsb etmir; digəri – psixoloji mötəbərliyi daha önəmlidir. Kimsə məndən Karlanı xəbər alanda və ya yaradılması illər çəkən söhbətləri necə yadımda saxladığımı soruşanda sevinirəm. İnsanların bu hekayənin başdan-başa həqiqət olduğunu zənn etməsi çox yaxşıdır, deməli, mən səhih bir əsər ərsəyə gətirməyi bacarmışam.

Lakin tək-cə səhihliklə kifayətlənmək doğru deyil – oxucuya təkrar-təkrar qayıtması, kitablarımı təkrar-təkrar oxuması və daha dərin səviyyədə yeniliklər aşkar etməsi üçün bir əsas vermək lazımdır. Bu səbəbdən də mən çoxlu sayda alleqorik yönləndirmələrdən istifadə edirəm: “Şantaram”da Dantenin “Cəhənnəm”i və Bibliya, “Dağın kölgəsi”ndə “Eneida” və “Gilqameş dastanı” və s. Alleqoriyalar kabuslara bənzəyir: gözə görünməyən və hər yerdə mövcud olan bu kabuslar mətnimə nüfuz etməklə, qədim müharibələr və yanan gəmilər, sevgi və inam axtarışları və s. bu kimi özlərinin hekayələrindən bəhs edirlər. Onlar mağarada əks-sədaya, həmin yaradıcılıq atəşinin şəfəqlərinə bənzəyir. Və alicənab oxucu kitablarımdan sonra ilkin mənbələrə müraciət edərsə, deməli, mən bizdən əvvəl gəlmiş və bizi biz edənlər qarşısındakı borcumu yerinə yetirmiş sayılıram.

Qreqori Devid Roberts
Axırıncı müsahibəsindən, 5 oktyabr 2015-ci il

“Şantaram” beynəlxalq hit olub və qalmaqdadır, “Dağın kölgəsi”nin də müvəffəqiyyəti labüddür.

Library Journal

Yolu gözlənilən “Şantaram”ın davamı heç bir çərçivəyə sığmır – müstəsnalığı da məhz bundan ibarətdir. Avstraliya həbsxanasından qaçmış keçmiş dustaq olan Şantaram ləqəbli baş qəhrəman Lin çəkişmələrə qoşulmaqdan çəkinmədən, klassiklərdən sitat gətirərək və sınımış qəlbin yaralarını rəşadətlə sağaltmağa çalışaraq, motosikleti ilə Bombeyi dolandır.

Publishers Weekly

Qreqori Devid Robertsın birinci romanı olan “Şantaram”ı oxuduqdan sonra öz həyatınız sizə maraqsız görünəcək... Robertsın adı Melvilldən tutmuş Heminqueyə kimi – ən tanınmış yazıçılarla bir cərgədə çəkilib.

Wall Street Journal

Real insanların uydurma adlar altında təqdim olunduğu və hazır kino ssenarisi sayılan ustalıqla yazılmış bu roman bizi çox az adamın tanıdığı Hindistanla tanış edir...

Kirkus Review

Avstraliyada o, Mərd Quldur adı qazandı, çünki nə qədər bank qarət etsə də, bir dəfə də olsun kimsənin həyatına bais olmadı. Üstəlik, bütün yaşadıklarından sonra da az qala ağılımı başımdan çıxaran bu möhtəşəm, poetik, iri həcmli alleqorik romanı yazdı.

Bu, heyranedici bir oxucu təcrübəsidir, ən azından mən olduqca təsirlənmişdim. Ssenarinin ilk variantına təzəlikcə baxmışam, sizi inandırım ki, şahanə bir film olacaq.

Conni Depp

Robert romanında gördüklərini və yaşadıqlarını təsvir edir, lakin kitab avtobiografiya janrından kənara çıxır. Həcmindən ürkməyin: “Şantaram” dünya ədəbiyyatında mənəvi qurtuluşun ən maraqlı hekayələrindən biridir.

Giant Magazine

Qərribə olanı odur ki, bütün yaşananlardan sonra Roberts hələ bir kitab da yazmağa nail olub. O, uçurumdan çıxıb, sağ qalması bacardı... Onun nicatı insanlara olan sevgisidir... Əsl ədəbiyyat insanın həyatını dəyişməyə qadirdir. “Şantaram”ın gücü bağışlanma sevincinin bərqərar olmasındadır. Dərdə şərik olmağı və bağışlanmağı bacarmaq lazımdır. Bağışlanma qaranlıqda yol göstərən bir ulduzdur.

Dayton Daily News

Kitab koloritli yumorla zəngindir. Bombey həyatının “ədviyyəli” xaosunun ətri bütün möhtəşəmliyi ilə duyulur.

Minneapolis Star Tribune

Həqiqətən də bir eposdur. Hədsiz-hüduzsuz, çərçivə tanımayan, daranmamış, heyranedici, gözlənilməz bir romandır.

The Seattle Times

Məndən soruşsalar ki, bu kitab nə haqqdadır, deyərdim hər şey haqda. Qreqori Devid Roberts Hindistan üçün Lorens Darrellin¹ İskəndəriyyə, Melvillin cənub dənizləri və Toronun Volden gölü üçün etdiklərini edib. O, Hindistanı dünya ədəbiyyatının əbədi mövzuları cərgəsinə qatıb.

Pet Konroy

¹Darrell Lorens (1912–1990) – görkəmli ingilis yazıçısı, zoologiya alimi Cerald Darrellin böyük qardaşı. “İsgəndəriyyə kvarteti” tetralogiyasının (1957–1960) və “Avinyon kvinteti” pentalogiyasının (1974–1986) müəllifi.

Bu, gözəl təşkil olunmuş səslə söylənilən maraqlı, silinməz təəssürat yaradan, geniş əhatəli bir hekayədir. Qreqori Devid Roberts bir kabus ovçusu, sehrbaz kimi Anri Şaryer, Rohinton Mistri, Tom Vulf və Mario Varqas Lyosanın əsərlərinin nəbzini tutaraq, öz sehri gücünə bütün bunları birləşdirib, nadir ədəbiyyat abidəsi yaratmağı bacarıb. Tanrı Qaneş azadlığa fil buraxıb, nəhəng nəzarətdən çıxıb və insanı qeyri-ixtiyari Hindistan haqqında roman yazmaq fikrinə düşmüş igidə görə vahimə bürüyür. Qreqori Devid Roberts bu işin öhdəsindən asanlıqla gəlmiş nəhəng, mübaliğəsiz parlaq quru və dahidir.

Mozes İseqayeva

“Şantaram”dan təsirlənməyən kəs ya daş qəlblidir, ya o adam ölüdür, ya da həm daş qəbli, həm də ölüdür. Mən uzun illərdir müəllimdən belə zövq almamışdım. “Şantaram” əsrimizin “Min bir gecə”sidir. Müəllim sevərlər üçün əvəzsiz xəzinədir”.

Conatan Kerroll

Heyranedici, təsirli, qorxulu, möhtəşəm, okean kimi ucsuz-bucaqsız bir kitabdır.

Detroit Free Press

Bu, həyat dolu personajların yaşadığı hərtərəfli, dərin bir romandır. Ən güclü təsiri isə Bombeyin təsviri, Robertsın Hindistana və onun sakinlərinə qarşı həqiqi məhəbbəti bağışlayır... Robert “Buyurun, biz sizinləyik” deyib, bizləri Bombeyin ucqar xarabalıqlarına, tiryəkxanalarına, fahişəxanalarına və gecə klublarına dəvət edir...

Washington Post

İlahəyə həsr olunur

I HISSƏ

1-ci Fəsil

Var olan hər bir şeyin mənbəyi sayılan işıq fərqli-fərqli şəkillərdə təzahür edə bilər və bu təzahürlər kainatdakı ulduzların sayından qat-qat artıqdır, inanın məna. Bəzən insan nurunun parlaması üçün tək bircə xeyirxah fikir kifayət edir. Eyni zamanda, bircə dənə yanlış addım və ya əməl ruhun viran qalmasına, dünyanın bütün ulduzlarının sönməsinə səbəb ola bilər. Və itirilmiş sevginin və ya inamın közərib külə dönmək üzrə olan parçaları insana hər şeyin bitdiyini və artıq yaşamağın mənasız olduğunu təlqin edir. Halbuki elə deyil. Və heç vaxt elə olmayıb, olmayacaq da. İnsanın nə etdiyindən və harada olduğundan asılı olmayaraq, nuru, zəkası həmişə özü ilə qalacaq. Sən bunu cani-dildən istəsən, içində öldü sandığın hər şey yenidən canlanacaq. Qəlb ümiddən əsla “əlini üzmez”, çünki yalanı, saxtakarlığı bacarmır. Həyat kitabının yeni səhifəsini açıb, gözlərini səmaya qaldırsan, gözləmədiyin anda tamamilə tanımadığın birinin təbəssümü ilə üzləşərsən və axtarış yenidən başlayar. Lakin bu artıq əvvəlkinin təkrarı olmayacaq. Hər dəfəsində fərqli, yeni duyğular yaşanacaq. Qəlbindəki o viranəlik də yanğından əvvəlki kimi deyil, daha qalın, daha nəhəng olacaq. Və sən bu yeni şəfəqlənmədə, daxilindəki yeni işıq haləsində bütün pisləkləri unudub, yenilmədən, sarsılmadan, ayaqda qalmağı bacarsan, gec və ya tez sevgi ilə gözəlliyinin dünyanı yaratdığı yerə – ən başlanğıca gəlib çıxacaqsan. Başlanğıcların başlanğıcına.

– Oho, bu Lindir ki! Günə yaxşı başladıq! – Vikram rütubətli qaranlıqdan çıxırdı. – Məni necə axtarıb tapdın? Nə vaxt qayıtmısan?

– Elə indicə, – deyər mən cavab verib, aynabənddən enli fransız qapılarına doğru addım atdım. – Mənə sən burada olduğunu söylədilər. Bir dəqiqəliyinə çıx gəl bəri.

– Yox-yox, yaxşısı budur, sən gəl içəri, dostum, – Vikram gülərək söylədi. – Bir nəfərlə də tanış olarsan.

Mən onun dəvətini qəbul etməyə tələsmədim. Qapılar bağlandı və gözlərim aydın günəşli küçədən sonra yalnız endirilmiş jalüzlərin arasından içəri dolan ikinci gün zolağının yardığı otağın dərinliyində kölgələr topasını zorla ayırdı. Və bu ensiz günəş zolağında həşiş və yandırılmış vanil ətirləri dolaşırdı, axıncısı pis təmizlənməmiş heroinin çəkilməsindən idi.

Sonralar həmin günü o ağır, bihüşedici ətirləri, qarışıq kölgələri və otağı yaran günəş şüalarını xatırladıqca, özümə sual verirdim ki, bəlkə elə tale, qismət imiş məni girişdə yubandırır, içəri girməyimi əngəlləyən? Bir də düşünürəm ki, görəsən, onda çevrilib çıxıb getsəydim, həyatım olduğundan nə dərəcədə fərqlənərdi?

Bizim seçdiyimiz addımların variantları nəhəng imkanlar, fürsətlər ağacının budaqlarıdır. Tale, qismət elə gətirdi ki, Vikram və həmin otaqdakı tanımadıqlarım budaqlar olub, üç yağış mövsümü boyunca o urbanist məhəbbət, ölüm və dirçəliş cəngəlliklərində mənim budağımla sıx sarmaşmış oldu.

Bir detali xüsusilə aydın yadımda saxlamışam: mən (hələ özüm də səbəbini anlamadan) qərarsız vəziyyətdə otağın girişində donub qalanda və qaranlıqdan peyda olmuş Vikram məni içəri, otağın dərinliyinə aparmaq üçün dirsəyimdən tutanda, onun yaş əlinin toxunuşundan qəfildən bütün vücudum titrədi.

O geniş otaqda ən yaddaqalan obyekt sol divarın dibində qoyulmuş monumental, uzunluğu üç metrə yaxın olan çarpayı idi. Çarpayıda əli sinəsində çarpazlanmış, heç bir həyati əlamət bildirməyən gümüşü pijamalı bir kişi uzanmışdı. Ən azından mən onun döş qəfəsində cüzi də olsa bir hərəkət sezmədim. Çarpayının hər iki tərəfində – kişinin sağında və solunda iki nəfər əyləşib, cidd-cəhdlə çillum¹ doldururdu.

Ölünün və yaxud da qəflət yuxusuna getmiş şəxsin başının üstündəki divarın böyük hissəsini parsilərin² pərəstiş etdiyi Zərdüşt peyğəmbərin şəkli tutmuşdu.

Gözlərim otağın qaranlığına alışdıqdan sonra mən giriş qapısı ilə üzbəüz divarın dibində bir cüt qədim iri komodlarla ayrılmış, hərəsində bir adam əyləşmiş üç kreslo gördüm.

Bir də orada yerə böyük və çox bahalı fars xalçası sərilmiş, divarlarda isə ənənəvi parsi geyimində çoxlu sayda adamların şəkilləri asılmışdı. Çarpayı ilə üzbəüz, sağ divarın yanındakı mərmər masanın üzərinə musiqi mərkəzi qoyulmuşdu. İki tavanaltı

¹ Çillum – ənənəvi olaraq, həşiş və marixuana çəkmək üçün istifadə olunan, içərisində filtr qismində yonularaq düzəldilmiş daş olan gildən və ya şüşədən (daha az hallarda ağacdan, daşdan və digər materiallardan) hazırlanmış düz borucuq

² Parsilər – Hindistanın zərdüştlüyə etiqad edən İran mənşəli sakinləri

ventilyatorun ağır-ağır fırlanması otaqda dolaşan tüstü burumlarına, demək olar ki, təsir etmirdi.

Vikram məni çarpayının yanından keçirib, üç kreslodan ən yaxındakında əyləşmiş adama təqdim etdi. Bu adam Avropa görünüşlü, uzun bədəninə və ondan da uzun ayaqlarına görə, boyda məndən xeyli hündür idi (kresloda yayılıb-yaxılıb elə əyləşmişdi ki, sanki ayaqlarını yuxarı qatlayaraq, vannada oturmuşdu). Zahir görünüşündən ona haradasa otuz beş yaş vermək olardı.

– Bu, Konkennondur, – Vikram məni irəliyə itələyərək söylədi. – İRO-dandır (İRA).

Əlimi sıxan əl isti, quru və çox güclü idi.

– Cəhənnəm olsun İRO-nu! – deyər əlimi sıxan adam Şimali İrlandiya ləhcəsi ilə söylədi. – Mən olsterliyəm, Müdafə Assosiasiyasından, hərçənd Vikram kimi səfeh cahillər bu cür xırdalıqları qanmaz.

– Fikir vermə, – Vikram söylədi. – O, həmişə belə kobud danışır, hamını alçaldır, kefi-damağı isə istənilən əcnəbidən yaxşı bacarır, mən həyatımda çox əcnəbi görmüşəm, sözümə inan.

Vikram bunu söyləyərkən məni ortadakı kresloya yaxınlaşdırdı. Bu kresloda əyləşmiş gənc adam elə həmin vaxt yanındakı üçüncü kresloda əyləşmiş adamın yandıraraq ona yaxınlaşdırdığı kibritdən həşişli çillumu odlandıraraq çəkməyə cəhd edirdi. Alov borucuğa çəkildi, nəfəsini buraxdıqda isə çəkənin başı üzərinə atıldı.

– Bom Şankar!

– Vikram əlini tütün borusuna uzadaraq, ucadan söylədi. – Lin, bu, Navindir. Məxfi detektivdir. And olsun şərəfimə, əsl detektivdir! Navin, bu da sənə haqqında bəhs etdiyim Lindir. O, xarabalıq və ucqarlıqlarda yaşayan adamları müalicə edir.

Gənc adam ayağa qalxıb əlimi sıxdı.

– Əslində, mən hələ əsl detektiv sayılmıram, indilik, – oğlan dodaqucu gülümsədi.

– Eybi yoxdur, – mən də cavabında gülümsəyərək cavab verdim. – Ona qalsa, mən də əsl həkim deyiləm.

Ondan əvvəl çillumu kibrit yaxınlaşdıran üçüncü adam öz növbəsində çillumunu yandıraraq, tütün borusunu mənə təklif etdi. Mən nəzakətli imtina nümayiş etdirdim, o da borunu çarpayıda əyləşmiş kişilərdən birinə ötürdü.

– Vinson, – deyər kişi özünü təqdim etdi; əlimi sıxarkən əli mənə iri və mehriban bir it pəncəsini xatırlatdı. – Stüart Vinson. Xoş sədanızı çox eşitmişəm, qardaş.

– Bəli, Lini buralarda hər tula tanıyır, – deyər çarpayıda adamlardan birindən borunu alan Konkennon bildirdi. – Vikram sevimli pop ulduzunu tərifləyən mızımı-